

Nr 420.

Av herr **Mosesson**, *i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 116, angående omorganisation av det högre skolväsendet m. m.*

Kungl. Maj:ts proposition nr 116 föreslår, att i riket skola finnas 46 läroverk med såväl 4-klassig som 6-klassig realskolavdelning, 30 läroverk med allenast 4-klassig realskola, 11 läroverk med endast 6-klassig realskolavdelning samt slutligen 7 läroverk med lyceum eller lyceiavdelning.

Däremot upptager den kungl. propositionen intet förslag om 5-årig realskola, anknuten till en 4-årig folkskolekurs. Enligt min uppfattning vore det till vårt undervisningsväsendes gagn, om försök gjordes med en sådan linje i samband med den nu föreslagna ändringen av vårt skolväsen.

Då så goda skäl angivits i skolöverstyrelsen för sådana försök och då skol-sakkunnige ådagalagt möjligheten och lämpligheten av en sådan anknytning av realskolan till grundskolan samt slutligen en så allmän och upplyst opinion bland fackmännen anslutit sig till denna linje, anser jag det icke vara välbetänkt att uraktlåta att skänka förslaget allvarlig och förutsättningslös prövning, innan det förkastas.

I stort sett äro ju vårt lands skolmän numera eniga därom, att en enda grundskola, bekostad av allmänna medel, bör finnas. Här skall icke ordas om vägen till en sådan enighet. Kanske den för somliga varit en smärtans väg. Vi må utan att fälla domar över känslor och utvecklingsgång konstatera faktum: enighet i principfrågan.

Rörande lämplighetsfrågan om var anknytningen till grundskolan skall ske äro och bliva förvisso meningarna delade, och enligt min uppfattning bereder det svårigheter att tänka sig denna anslutning uniformerad.

Den kungl. propositionen har ju mottagits med gillande, enär densamma icke präglas av oförbehållsam anslutning till krav på en enda anknytning till grundskolan. Man gör väl icke orätt genom att säga, att enligt propositionen är 6-årig folkskolekurs det önskvärda, men tills vidare må en anknytning av 6-årig realskola till 3-årig folkskola finnas. Den är särskilt påkallad för de större städerna.

Då jag är en övertygad anhängare av principen om bottenskola, anser jag det vara önskvärt att få gemensam undervisning för barnen så länge samundervisningen av alla skolpliktiga barn icke bevisligen inkräktar på den bättre rätt, som man av ekonomiska, pedagogiska och sociala skäl kan göra gällande för en differentiering.

Jag anser det icke nödigt att här omständligt utveckla de skäl, som tala för att icke göra grundskoletiden så lång, som det är möjligt, för de elever,

som på grund av olika skäl äro bestämda för att gå längre än grundskolan för sina alumner. Vare det nog att antyda vikten av att de ungas kraft under skoltiden tages i anspråk så fullständigt, som det är lämpligt. Då bottenskolan måste taga med alla normalbegåvade barn — i många skolor måste man ju taga med även svagbegåvade — måste arbetstakten bli långsammare än som vore nödigt, om de mera studiebegåvade finge angiva densamma. Ju högre upp grundskolan för sitt elevmaterial, desto större olägenheter av att de hindras, som ha sitt studiemål utanför grundskolan. Att elevernas föräldrar och eleverna själva få vidkännas denna icke nödvändiga förlängning av studietiden dels i försening för livsuppgiften och dels i penningar, är ofta vittnat.

Det synes mig vara statsmaktens plikt att allvarligt överväga dessa förhållanden och icke lämna problemet, förrän det blivit klart, att detsamma fått den lösning, som tillfredsställer billighetens fordringar.

Så vitt jag kan se, är det en svaghet i den kungl. propositionen, att den icke leder fram till en syntes av de motsatta uppfattningarna rörande frågan, huru lång studietiden i grundskolan bör vara för dem som skola taga realexamen. Jag menar med syntes icke uniformering. Med syntes menar jag icke heller att ännu under några årtionden en kortare och en längre realskola komma att finnas t. o. m. inom samma läroverk. Med syntes menar jag förening av två sociala krav: det ena att låta barnen gå längsta möjliga tid tillsammans; det andra att utan sänkning av realexamens kvalitet hindra förlängning av studietiden.

Jag tror icke på möjlighet att åstadkomma en sådan förening av dessa önskemål annat än efter allvarliga och tillräckligt omfattande försök. För fakta skola våra lärare böja sig. Fakta ådagalägga vi genom experiment i detta avseende.

Redan enligt den kungl. propositionen skulle vi få olika typer av påbyggnad på grundskolan, och det är givetvis obehagligt att ännu mera splittra vårt undervisningsväsen än som skulle ske genom ett enkelt bifall till propositionen.

Denna olägenhet skulle dock minskas genom att vissa läroverk, som nu äro föreslagna att ha realskolavdelningar enligt principen sex plus fyra och tre plus sex finge sex plus fyra och fyra plus fem, medan andra finge fyra plus fem och tre plus sex. De kommunala myndigheternas mening böra inhämtas, innan beslut fattas.

Om det bästa möjliga resultat under i största möjliga likhet skall ernås, bör enligt min uppfattning prov göras med en 5-årig realskola i stället för 4-årig, icke allenast med 5-årig i stället för 6-årig.

Ett prov som är »ensidigt» ger ej samma värde som det, som är »dubbel-sidigt». Man må ej förbise det kända faktum, att läroverkslärare och andra lärare, som arbetat i flere år med den 4-åriga realskollinjen och gått till detta arbete av övertygelse om linjens sociala och pedagogiska förtjänster, påkalla omläggning av densamma.

Emellertid tror jag mindre på en allmän tendens till de nuvarande mellanskolornas förlängning än jag tror på de nuvarande läroverkens realskollinjers förkortning.

Då jag icke tilltror mig möjlighet att avgöra i huru många och vilka fall en ändring är påkallad av vad propositionen föreslagit i den riktning jag här angivit, hemställer jag,

att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 116, hemställa om förslag på visst antal läroverk som skola vara försöksläroverk med 5-årig realskola, byggd på 4-årig folkskola, och att försök med liknande realskola jämväl måtte företagas i vissa kommunala mellanskolor.

Stockholm den 17 mars 1927.

Gust. Mosesson.
